

ՏԵՕՐԵՆ-ԽՄԲԱԳՐԱԳՈՒՄ

7. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

ԲԱՆԴԱՐԱՐԱԳՐԱԳՈՒՄ

Տարեկան 700 ԿՐԶ
Վեցամսեայ 350
Մասնակց 300
Արտատպման տրվ. 3 անգլ. օսկի
Ամսերկա 7 անգլ. օսկի

Բաժանորդագրութիւն կ'սկսի
ամեն ամսոյ 1 և 15

100 ՓԱՐԱ

Օրաթերթ ազգային եւ քաղաքական

Fondateur
M. MAMOURIAN
Directeur-Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN
„Arévélian Mamoul,“
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN
100 ՓԱՐԱ

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

(Մեր ժողովուրդի համար)

Կ. Պոլիս, 30 Ապրիլ 1921

Ձեռքի այս ամսական օրերուն մէջ առհասարակ վարչական մեքենան կը գործի քործել սակայն այս տարի Քաղ. Ժողովը նոր գործի ձեռնարկած ըլլալով գրեթէ առանց դադարի կը շարունակէ իր գործունէութիւնը:

Քաղ. Ժողովը, որուն պաշտօնի ձեռնարկելը երեք շաբաթ ետեւ, դեռ գործնական քայլեր չէ առած, վասն զի իր գործի ձեռնարկելուն հետ, առաջաւ ծանր հարուած մը:

Ամերիկեան Բըրիթը՝ պաշտօնապէս ծանօթ թէ վաղուրէն՝ այսինքն Մայիս 1էն սկսեալ ալիւս չափի տայ որքանոցներու յատկացում իր կողմէ պատրաստուած հացը, որ ասկէ յետոյ խնամատարութիւնը պիտի պարտաւորուի դուրսէն գնել:

Այս կարգադրութեան հետեւանօք արդէն ծանրաբեռնուած Ազգ. Խնամատարութեան պիւստէն առնուազն 4000 Լ. օ. ի նոր ծանրաբեռնում մը եւս կ'ստանայ, Քաղ. Ժողովը դնելով ծանր պարտութեան մը առջեւ:

Այս կարգադրութիւնը կ'ստիպէ Քաղ. Ժողովը որ ամեն բան լքանելով, իր բոլոր ուշադրութիւնը կեդրոնացնէ խնամատարութեան գործերու վրայ:

Այս գործը հիմա կը կազմէ արդէն ազգային վարչական մեքենային շրջը Քաղ. Ժողովի պարտականութիւններուն ամենէն զգուշացոյցը:

Քաղ. Ժողովը ուստի ամեն բանէ առաջ ձեռնարկած է այս ճիւղը կարգադրելու:

Քաղ. Ժողովը նոյնիսկ տեսուչ խորհուրդներէն ամենէն կարեւորներու ընտրութիւնը վերապահեց իսկ կատարեց ելեւտականին ընտրութիւնը, վասնզի հասոյթներու արդիւն նաւարումը միակ ուղիղ ճանապարհն էր ծախքերու փակելուն:

Այս ճիւղը յանձնուեցաւ Ներսէս Օհանեանի ղեկավարութեան: Ներսէս Օհանեանի անունը կը բաւէ արդէն իր լաւ յանձնարական մը եւ շատ երկար խօսելու հարկ չկայ բացառելու համար թէ այս իսկապէս ժողովրդական մարդը եւ ժողովուրդին հարազատ զաւակը, ինչ գեր կրնայ կատարել ելեւտականի գլուխը:

Օհանեան միակ մարդն է որ հարուստ եւ ազգատին հետ հաւատարմապէս կրնայ տեսնուի միեւնոյն շնչով, ի հարկին ողջել եւ սատակելով թէ մին եւ թէ միւրը:

Արդի ժամանակներուն մէջ հազաւեակ ազգայինին որ իր գործունէութիւնը մէջ գիտէ գնել անձնութիւն, անշահախնդրութիւն եւ զուհողութիւն, ի վերայ իր անձին ու շահուն մաքառելի եւսայլն:

Ներսէս Օհանեան միակ մարդն է որ այս պաշտօնին մէջ կրնայ օգտակար ըլլալ եւ Քաղ. Ժողովը խիստ յարմար ընտրութիւն մը ըրած էր զինքն իր անհատական գլուխը գնելով:

Գալով Խնամատարութեան, այս գործը բաւականէն աւելի կ'ընթացէ թուի, Գիտէք արդէն թէ Խնամատարութիւնը բազմ չունեցաւ երբեք իր

գլուխը ունենալու մէջը որ առանց անձնական եւ կուսակցական նկատումի, մի միայն ազգին բարւոյն աշխատելու անշահախնդրութեամբ ընտրուած ըլլար աշխատութեան:

Ընդհակառակը ամեն մարդ որ Ազգ. Խնամատարութեան հետ չիմուռնեցաւ մօտէն կամ հեռուէն, անմիջապէս իր պաշտօնական խնդիրով կամարկելա մը կազմելու հետամուտ եղաւ: Դաշնակցականը իր մարդիկը ու իր փորձանքները բերաւ անոր գլխուն թափեց, Զնչակեանը իր կարգին շահագործելու աշխատեցաւ եւ այսպէս ամեն մարդ իրը պաշտելով աշխատեցաւ:

Քաղ. Ժողովը հիմա կ'ուզէ գործի գլուխ բերել մարմին մը որ տարբեր ուղղութիւն մը ընդգրկէ եւ անշահաւ ընթացքով մը ինքզինքնին պատկառելի ընծայէ:

Անոր համար է որ Քաղ. Ժողովը կը վարանի ընտրութիւն կատարելու:

Քաղ. Ժողովի ընտրութիւնէն առաջ իսկ երբ խորհրդակցութիւններ կը կատարուէին, ասանապետի մը ընտրութեան համար, ՏԵՔ. Դաւիթեան, Ներսէս Օհանեան եւ Հայկ Խոճասարեան եւ այլք իրենց եղած առաջարկը մերժած էին Քաղ. Ժողովի անդամակցելու համար, սակայն խոստացած էին Դաւիթ Տ. Մովսէսեանի կազմելով Քաղ. Ժողովին աշխատելու անհրաժեշտ խորհուրդներու եւ օժանդակ յանձնաժողովներու մէջ:

Այն օրերուն գրեթէ ընդհանուր հաւատութեամբ, Տ. Դաւիթեանը յարմարագոյն մարդը նկատուած էր Խնամատարական վարչութեան ասանապետութեան համար, Ներսէս Օհանեանը՝ Ելեւտականին եւ Հայկ Խոճասարեանը՝ Ուսումնական Խորհուրդին համար:

Հիմա Քաղ. Ժողովը կ'ուզէ որ ՏԵՔ. Դաւիթեան, այդ նախապէս եղած կարգադրութեան համաձայն խնամատարական վարչութեան ասանապետութեան համար, Ներսէս Օհանեանը՝ Ելեւտականին եւ Հայկ Խոճասարեանը՝ Ուսումնական Խորհուրդին համար:

Հիմա Քաղ. Ժողովը կ'ուզէ որ ՏԵՔ. Դաւիթեանը, այդ նախապէս եղած կարգադրութեան համաձայն Խնամատարական վարչութեան ասանապետ կարգէ նոյնիսկ իրեն ձգելով ընկերներու ընտրութիւնը: Սակայն ՏԵՔ. Դաւիթեան կը վարանի, չէ թէ անոր համար որ ասիկա շատ ծանր բեռ մըն է այլ անոր համար որ անիկա ազատութիւն բոլոր մըն է որ մաքրագործել շատ զգուշացող եւ ծանր հարց մըն է:

ՏԵՔ. Դաւիթեանի այս վարանումը գործին բովանդակ պատասխանատուութիւնը ստանձնելու համար, Քաղ. Ժողովը դրած է ծանր հարցի մը առջեւ: Քաղ. Ժողովը կատարելապէս համոզուած է թէ առանց ՏԵՔ. Դաւիթեանի կամ անոր պէս նկարագրի ու հաստատուն ուղղութիւն, ազ-

ԶԱՅԵԼՆԵՐ ՄԵՋ

Դժբաղդաբար ունենք դասակարգ մը որ շատ անշահաւ գեղեցիկ մեքենան է եւ զանոնք չարափոխելու եւ անձանց չի գործելու բնատուր յարմարութիւն մը ունին:

Իզմիրի ազգային հաստատութիւններն, որոնք կոչուած են մեծ գեր մը կատարելու մեր ազգային ծովածաւալ կարողութիւններուն, պէտք է անհաճանք եւ զուրգուրանք ներշնչեն ամենուն եւ թեթեւամտութեամբ դէպքերն խեղաթիւրելու, իրողութիւնները այլափոխելու եւ պաշտօնական ժողովներ ու մարմիններ, իրարու դէմ լարելու կամ իրարու դէմ գծանշելու ջանքեր չըլլան:

Այս քանի մը տողերը կ'ընկալուիմ գրել, սեղեակ ըլլալով վերջերս Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան եւ Հ. Կ. Խաչի միջեւ տեղի ունեցած թիւրիմացութեան մը պարագայէն, որ ինքնին աննշան, չեմ ուզեր ըսել չարակամ, այլ տպւտ անձեւ ուղեցին մեծցնել եւ խնդրոյ ինքն ընել, մէկ կողմէ Հ. Կ. Խաչի վարչութեան եւ միւս կողմէ Ա. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան ստիլ ու բերելով անօգուտ եւ անստոյգ լուրեր:

Բայց չէ՞ որ Հիւանդանոցները կը ցցուի ուշ թէ կանոնաւ, այդպէս ալ ուրիշ եւ որ այսօր ըստ թիւրիմացութիւնները հարթուած են եւ այդ երկու կարեւոր ազգային մարմիններու միջեւ ամեն բան պարզուած:

Հ. Կ. Խ. իր ժողովները կ'ընէր եւ այդ իր իրաւունքն է, Ազգ. Հիւանդանոցի խորհրդարանին մէջ, Ա. Կ. Դարահիսարէ եւ Կիլիկիայէ հասած 100է աւելի գողթականներու առջեւ վարչութեան հրահանքով Ա. Հ. հոգաբարձութիւնը ստիպուեցաւ հիւանդներու յատկացնել այդ սենեակը որով Հ. Կ.

Խ. անգամահիններն եւ անդամները, ինչպէս նաեւ հոգաբարձութիւնը ըստիպուեցան միջոց մը խորհել եւ իրենց ժողովները ընել Ա. Հ. Տեառն րանին մէջ:

Մինչ այս մինչ այն, մինչեւ այս կարգադրութիւնը տեղի ունենալու, այս խնդիրը առիթ համարելով վշտացնելու աշխատել հոգաբարձութիւնը եւ Հ. Կ. Խ. անգամները, իրաւի խելք հասցնելիք բան մը չէ:

Այսօր պէտք է ընդունինք ամենքս ալ, որ Հ. Կ. Խաչի Գաւ. մարմինը, նախագահութեամբ Ալի. Տիկ. Մատլէն Եսայեանի, աննախընթաց օգտակարութիւն մը ունի իզմիրի ազգաւ եւ հիւանդ դասակարգին, որու նախախնամութիւնը եղած է, ասիկա ոչ ոք կրնայ ուրանալ, միւս կողմէ Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը Ա. Խնամակալութեամբ Գ. Հայկ Բերէս-թէճեանի՝ նմանապէս ամենամեծ ծառայութիւն մը կ'մատուցանէ ազգին, հիւանդանոցը կարելիութեան սահմանին մէջ լաւ դիւրբ ու ապահով մը վրայ պահելու համար եւ ամեն ոք զոհութեամբ կ'իստի թէ Գաւ. հոգաբարձութեան եւ թէ Տեառնութեան թափած ջանքերուն:

Ուրեմն թէ Հ. Կ. Խ. եւ թէ Հոգաբարձութիւն, այսօր իրենց գործունէութեան որոշ չընթանակն մէջ ազգին օգտակար մարմիններն հանդիսացած են եւ իրարու հետ ոչ միայն համեմատելու եւ համակիր, այլեւ գործակից ըլլալու գրութեան մէջ, քանի որ զիրար կ'ընդունեն, արդ' ելլելու այդ երկու օգտակար մարմինները իրարու հետ գծանշելով, որքան ապահով եւ զգուշ գործ մըն է, որ բարեբաղդաբար հիմ չունենալով վերջ ի վերջոյ կ'ընթանայ, ինչպէս եղաւ ահա այս վերջին առիթ, ամեն բան պարզուելով:

ԵՍ

զային գործերուն մէջ ո եւ է նկատուած եւ շահ չհետապնդող կեդրոնական դէմք մը գործի գլուխ անցնելու կատարելի չէ կարգադրել Ազգ. Խնամատարութեան գործերը եւ ասոր համար է որ կը խնդրէ որ ՏԵՔ. Դաւիթեան որ այն հաղուազելու մարդերէն մին է որ իրեն համար խղճի խնդիր համարուած է կամ գործ մը տեսնել լաւ կամ երբեք չստանձնել, գիտակցաբար գործին մօտենալու համար, առաջարկ բերած է ուսումնասիրելու համար գործը, իրեն ժամանակ տալ:

Այս ուսումնասիրութեան շրջանը պիտի տեւէ մօտ մէկ ամիս, եւ այդ շրջանին մէջ ՏԵՔ. Դաւիթեան, Հայկ Խոճասարեան եւ Արտաշէս Մկրտչեան, երեք պարկեշտ դէմքեր պիտի վարեն նաեւ Խնամատարութեան գործերը լիազօր կերպով:

Այս յանձնաժողովը պիտի կազմէ ծրագրեր մը, պիտի ճշդէ խնամատարութեան եւ ելեւտականին իրաւասութեան սահմանները, եւ պիտի տայ անոր կարգադրութիւն մը որուն համաձայն ապագային անիկա կարենայ ընթանալ առանց ընդհարումներու եւ առանց սայթաքումներու:

Այս տեսակ ծագայութիւն մը աւելորդ է ըսել թէ շատ կարեւոր էր եւ մինչեւ հիմա չէ կատարուած եւ ասոր համար է որ ելեւտականը եւ խնամա-

տարութիւնը շատ անգամ իրարու հետ ընդհարած են:

Քաղ. Ժողովը այս շատ կարեւոր գործառութեանց կարգին քանի մը սկզբունքային քայլեր ալ առաւ, որոնք կարելի չէ աննկատ թողուլ:

Այս Քաղ. Ժողովը առաջին անգամ քաջութիւնը կ'ունենայ հանգանակութիւններու եւ նպատասխանութեանց սահմանակ ու անպատասխանատու մարդոց կողմէ կատարուելուն չափ ու սահման մը դնել, եւ զանոնք հակա-կշիռի մը ենթարկել:

Եւ այս տեսակէտով վճռական նախաքայլ մը առաւ թաղային միութիւններու զլանալով քաղաքապետութիւն կատարելու արածութիւն մինչեւ որ իրենց հաշիւները չներկայացնեն:

Անոր համար զգուշութեան շուրջ եւր բարձրացան սակայն անիկա տեղի չտուաւ եւ լաւ ըրաւ:

ԱՐԳԱՄ ԱՆԳԵՂԱՑԻ

ՆՈՒՐԱՏՈՒՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. Կ. Ո. — Գ. Ե. Տ. Յակոբ — Գաւ. Թանճեան 5 օ. Գ. Ե. Տ. Յ. Գաւ. պահեան 5 օ. Գ. Մ. Ստամպուլու-հանի մահուան տարի (Գ. Խ.):

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Բարեգէ հասած հեազիրներն թէ Պատրիարքարանի և թէ «Ժողովուրդի Ջայնի» ուղղուած կ'ժողովուրդներն թէ «Բարեկամութեան» կ'առաջ եկած է հիւսիսային կացութեան մէջ:

Այս բարեկամութեան պատճառները փնտռել, թերևս աւելորդ չպիտի ըլլար, Հայոց թեման ամեն կեցողութեան ուղղութեամբ կոչուած, մասնաւորապէս Ամերիկայի արաքիսի գործող նախարարութեան կողմէ Մ. Վիլիսիի արուած բացատրութեան, ամերիկեան թերթերու բացայայտ արտայայտութեան եղանակները, որոնք ուղեցին զգացնել թէ Հայոց նկատմամբ անբարեկամութիւն ի գործ կ'դրուի, բնական է որ առանց ազդեցութեան չպիտի մնային և իրենց արդիւնքը պիտի տային, շահելու համար Ամերիկեան մեծ և կոթ ազգին համակրութիւնը ու աշակցութիւնը, Վերսալիի դաշնագրին գործադրութեան խնդրոյն մէջ, որ Յը-րանսայի համար մահու և կենաց խնդիր մը ըլլալէ ետք չպիտի դադարէ:

Սակայն այս բարոյական ճշմարտութիւնը և գիտնական թերևս այնքան մեծ ազդեցութիւն մը չպիտի ընէին Պատրիարքի հիւսիսային կողմէ քաղաքականութեան վրայ, եթէ նախորդ շաբթուան մէջ հասած տեղեկութիւնները մասամբ չիրականանային: Էնկիւրիի մէջ թղթական մեծ «Ժողովի» վերադրուածը՝ Փրանք-ժո-քէմալական դաշնագրի պայմանաւոր ընդունելութեան մասին, այսօր իրականութիւն կ'ըսեն և կատարելութիւնը կ'ամբողջացնեն:

Այս անարգանքը եւրոպական մեծ ազգի մը հանդէպ, միայն թուրք մտայնութեան հրաշքն էր, որ անոնք չէին հասկնալ, որ իրենց հարկէն շահելու և իրենց հարկէն չեն կրնար խաբուիլ թուրքերէ և թէ անոնք են միայն որ կրնան ծանօտ աւելորդ հոգեբանութիւնը և մտայնութիւնը:

Եւրոպա թո՛ղ տեսնէ, թէ՛ թրքաւորութիւնը կամ թրքամոլութիւնը շատ աւելի կ'փռանայ իրենց ազդեցութիւնը, իրենց շահերը, իրենց արժանապատուութիւնը, և միեւնոյն ժամանակ խաղաղի կ'դարձնեն զիրենք անոպայ ինքնահաւան զիջումներու ձեռք, որոնք չպիտի ընդունեն կարողութիւնը ըմբռնելու նոյն իսկ՝ թէ այսօր պարտուածներ են և ոչ թէ յաղթականներ:

Արդեօք այս բացայայտ անարգանքին կ'ապաստեն Փրանքալիսի թերթերը վերջիվերջ համար թէ թուրքիս համաշխարհային պատերազմին մասնակցելով մեծ փառքներու ենթարկեց Համաձայնական պետութիւնները և պատերազմի երկարելուն պատճառ դարձան ծառայի է՝ չգործածելու համար տարբեր բացատրութիւն մը՝ որ այժմ կ'արթնանայ այդ թերթերը, երբ ուղղակի կ'ընդունեն նախորդները դառն ըմբռնութիւն, որոնց հետ զիջելու բանակցութեան մտնելու և աւելի առաջ երթալով դաշնագրի մը ալ ստորագրելու:

Այդ դաշնագրի մը կ'իշխուի թրքաւորութեան փողովուրդներու ապստամբութեան մըն էր, ուստի այսօր չուր կ'իշխուի, Էնկիւրիի ազգային թուրք ժողովին յաւակնուած և ինքնահաւան մեծամտութեամբը:

Եւ ինչպէս կ'ըսենք վերեւ՝ Հայաշատ կեդրոններէ ելած գիտնականները, Ամերիկայի մէջ Մ. Վիլիսիի եղած ուղղակի և անուղղակի դառնութիւններուն և ազդարարութիւններուն, երբ կուգար նաև Էնկիւրիի թուրք ազգ. ժողովին Փրանք-ժո-քէմալական դաշնագրին մասին ըրած վերապահութիւնը, բնականաբար պիտի զայրացնէր Պատրիարքի համաբանական կարծիքը և դիւանագիտական շրջանակները, որով Պատրիարք պիտի պարտաւորուէր կրկնեան իր քաղաքականութիւնը զէթ ժամանակի մը համար այլափոխելու:

Այս այլափոխութեան վրայ ուրիշ ոչ նուազ արհամարհելի ազդեցութիւն մըն ալ կուգայ բարդուի Անգլիոյ ընթացքը՝ Արև. խնդրոյն մէջ ընկնելու այդ մասին շահերը որոշ տեղեկութիւններ, բայց այնպէս կ'ենթադրենք որ Անգլիոյ Վարչապետին առանձնակի տեսակցութիւնները Պատրիարքի նախարարապետին և Իտալիոյ Արտ. Գործող նախարարին հետ, անտես առնուելիք պարագաներ չեն և ունին իրենց մեկին նշանակութիւնը:

Քաղաքական մթնոլորտին մէջ կ'այայտնուի այս վերջին օրերու զգալի փոփոխութիւն մը: Արևելեան հարցի նկատմամբ մասնաւորապէս մեծ տեղութեան կողմէ ցոյց կ'արուի տարբեր ուղղութիւն մը: Մէկէ Լաւելի մեծ ու քոթ պատճառներ կուգան հաստատել այս երևոյթը:

Գերմանիոյ տրուած վերջնագրի պայմանաւորմամբ կ'ըրանար երէկ: Հեազիրը ծանոց որ համաձայնական բանակները սկսած են շարժիլ և գրաւած են Միւլհայմը, թէն այդ գրաւումը եղած է չորս օր առաջ:

Գերմանիա վերջնագիրը ընդունելով, դաշնագրի ներքին համեմատ իր յանձնառութիւնները գործադրելու հաւանականութիւն ցոյց տուած էր առաջի վարչականին: Սակայն միև կողմէ նախարարական փոփոխութեան մը պատճառով տակ, բնականաբար կ'ստիպուէր յետաձգել վերջնագրին պատասխանելու պարտականութիւնը: Ինչպէս կ'երևի Պատրիարքի կողմէ կ'առաջարկուի նախարարական առաջնափոխութիւնը, աւելի ճշմարտ բանեցնելու և Համաձայնական պետութեանց որոշումներու անգործելիութիւնը ցոյց տալու համար Գերմանիոյ, յարմար գտած է այդ յառաջացումը ընել և սպասել զէպքերու ընթացքին:

Եւրոպական և Ամերիկեան հեղինակաւոր անասագէտներ և ելեմտագէտներ համակարծիք չեն Գերմանիոյ անասական կացութեան վրայ, ուստի՝ կը պնդեն թէ Գերմանիա ի վիճակի չէ և չկրնար ըլլալ, Դաշնակիցներու պահանջումներուն գոհացում տալու, իսկ ուրիշներ՝ որոնք թիւր աւելի մեծ է, կը հաստատեն թէ Գերմանիա կարող է այդ փոխարինութիւններն ընել և պահանջուած բոլոր առաջնութիւնները վճարել:

Ամեն պարագայի, Գերմանիա տեղի պիտի տայ, թերևս ամենավերջին վարչականին, երբ համոզուի թէ Համաձայնական պետութիւնը իրարու հետ տերութիւն կ'ապուծեն և կարելի չէ զանոնք իրարմէ բաժնել: Թերևս այս վիճակը անգամ մըն ալ հաստատուելու նպատակաւ Լոյս ձոր խորհրդարանի մէջ յայտարարած է թէ Համաձայնական պետութեանց դաշինքը վերջ կ'գտնէ, երբ պատերազմ վիճակը վերջ գտնէ: Եւ այդ վիճակը աւելորդ պիտի ըլլար ընել թէ կ'ըրանայ այն ժամանակ, երբ պարտուած բոլոր պետութիւնները կէտ առ կէտ կ'գործադրեն իրենց պարտադրուած դաշնագրի ներքին բոլոր պայմանները, որոնք տարիններու կարօտ են մի առ մի և ըստ կարգի գործադրուելու:

Ձեռնարկը որ Գերմանիոյ զիջումները և վերջնագրին պայմաններուն առջև իր համամասնութիւն յայտնելը, մեծապէս պիտի լազգէ նաև թուրք ըմբոստ ժողովի մը և անոր համախոհ կեցողական կառավարութեան մը այժմու ընթացքը և ընդհանրացնել զիրեն:

Հ. Մ.

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒՈՎ

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

ՄՈՒՇԵՂ ԱՐԳԵՊՈՍԿՈՐԴՈՒՆ

ԱՐԶԱԳԱՆԻ

ՆՇԱՆԱԿՈՍՈՒԹԻՒՆ

Իզմիրի հայ օրիորդաց պատուարներ ու ինքնատիպ օրիորդի մը նշանախօսութեան վրայ անգրագիտական գոհունակութիւնը կուենանք այսօր, ոչ միայն գնահատողներէն ըլլալով՝ Ազն. Օր. Աննա Ն. Ներսէսեանի չըքնաղ յատկութիւնները, իբրև համեստ գեղանի, տառապիկ, խոհուն և ուսեալ օրիորդ մը, այլ մեր ամենէ անձնուէր ու բաւին ամբողջական իմաստով անկեղծ բարեկամին գուստըն ըլլալով, որու քաղաքական նշանախօսութիւնը աւելի կուտայ մեզի հրապարակաւ յայտնելու մեր ուրախութիւնը:

Եւ ուրախ ենք՝ որովհետեւ Օր. Աննա իրեն կեանքին արժանի ընկեր մը կ'ընտրէ, յանձնի Պ. Զարեհ Ռ. Թոփալեանի, ուրիշ նոյնքան անկեղծ բարեկամի մը, Տօք. Տ. Թոփալեանի, եղբորորդին, որ գրեթէ ինքնօգնութեամբ այսօր կրցած է աշխատել գիրք մը գրաւել Ամիէնի մէջ՝ ի գործ դնելով ֆրանսական կառավարական գրահանապատմամբ իր երկրաչափ և ճարտարագէտի գեղեցիկ արուեստը:

Խմբագրութիւնս կրկնապէս ուրախակից կ'ըլլայ այս ամենայնամար նշանախօսութեան և իր վերադին շնորհաւորութիւնները կ'ներկայէ խօսեցեալ զոյգին, Պ. և Տ. Ներսէսեաններու և Թոփալեան ընտանեաց և երկու կողման բոլոր պարագայի:

ՄԵԿԵՆՈՒՄ

Երէկ քաղաքէս մեկնեցան դէպի Եւրոպա Ազն. Տիգրիս Սրբուհի Մ. Աղնաւորեան իր երկու աղջկանց՝ Օր. Սայա և Լուսի Աղնաւորեանի հետ: Նմանապէս մեկնեցան դէպի Եւրոպա Սեւանիկի ճամբով Պ. և Տ. Պերճ Սիվրիսարեան:

Ազգային Սնցուղարմ

Առաջնորդարանէ կը հաղորդուի.— Երէկ իրիկուն Ուսումն. Խորհուրդը նիստ գումարեց Առաջնորդ Ս. Հօր նախագահութեամբ: Ներկայ էին

ՎԵՐԶԻՆ ԺԱՄ

ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ժընէվէն կը հեազուի թէ Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհրդին նախագահը հրաւիրած է Դաշնակցութեան անդամները յառաջիկայ Ժընէվի մէջ:

ՖՐԱՆՔՈ-ԳԵՐՄԱՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ ՄԻՆ

«Քրէի Բարեկէտ» կը գրէ թէ՛ Բրեթոյնի ֆրանսական պահակազօրքը քաղաքէն մեկնած միջոցին, յարձակում կ'ընէ գերման քաղաքացիներու կողմէ ձերանացիք մէկ ապստամբութեան և երեք վիրաւոր ունեցած են:

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՊԱՐՏԻՔԵՐԸ

«Տէյլի Նիւզ» Միացեալ Նահանգաց թղթակցը կը կարծէ գիտնալ թէ՛ Ամերիկացի նախարարները ներկայ կացութեան դարման մը տանելու համար, անհրաժեշտ կը նկատեն Դաշնակիցներու պարագիծներ ընդունելու:

ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՊԱՀԱՆՁԱՏԵՐԵՐ

«Ձիթաօ. Թրիպլին» կը գրէ թէ, Համաշխարհային պատերազմին միջոցին գերման ընդամիջայի մը կողմէ ծովամոյն եղած «Ղուկիտանիա» նաւուն կորստուածներուն ժողովագործները որոշած են միասնաբար դիմել ամերիկեան կառավարութեան, որպէսզի Գերմանիայէ վրասուց հատուցում մը ձեռք բերէ, հատուցում մը որուն գումարը կը հասնի բազմաթիւ միլիոն տօլարի:

Պիտի պահանջեն որ առաջնութիւնը իրենց տրուի և Միացեալ Նահանգաց բաժին ինկած գերման նաւերն ալ վաճառուին:

ԹՐԲԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Անգլիոյ Հասարակաց Խորհրդարանին մէջ, երեսփոխան մը հարցուցած է թէ՛ Հիլլէն կառավարութիւնը խնդրած է Դաշնակիցներու միջամտութիւնը կամ իրաւարարութիւնը, հիլլէն-թուրք թշուառութիւններուն մէջ և թէ Բրիտանական կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է հաշտեցնելու համար այդ երկու թշուառ կողմերը:

Արաքիսի գործող Խորհրդականը բացասական պատասխան տուած է:

Պ. Պ. Զ. Գալէպէան, Վ. Գալպան-եան և Տօք. Գ. Ամատեան: 1.— Ուրոշուցեալ ամառի վերջին քննութեանց համար Տեսչին հետ խորհրդակցելէ վերջ որոշ ժամանակ մը սահմանել տեղական վարժարանաց համար: Իսկ թեմերու թաղականութեանց ալ գրել որ մինչև Յունիս վերջ՝ լրացնեն տարեկան քննութիւնները: 2.— Որոշուցեալ թեմերու թաղականութիւններէն ուղի վարժարանաց կրթական վիճակի մասին տեղեկագրեր, տեսչին կողմէ կատարուելիք մասնաւոր հարցարանի մը համաձայն: 3.— Մեսրոպ. վարժարանի գրքերու ցուցակը Տեսչութեան կողմէ պատրաստուած ըլլալով, սորոշուցեալ առաջնորդարանի մասնաւորարանին մէջ ևս գտնուած գրքերը քննել, բաղդատութեամբ մը ճշգրիտ համար կորսուած գրքերը:

4.— Տեսչութեան ներկայացուցած մէկ ցուցակին համաձայն սորոշուցեալ Կեդր. Որբանոցի վարժութեան գրել, արհեստի տրուելիք որբերը այդ ցանկէն ընտրելու համար: 5.— Ի նպաստ վարժարանաց՝ Մայիսի վերջերը դրոստահոյ մը սարքել սորոշուցեալ որոշ մասին հետզհետէ պիտի տրուին պէտք եղած ծանօթութիւնները:

— Առաջնորդ Ս. Հայրը երէկ կէսօրէ առաջ այցելեց Հախիսիսեան վարժարանը, նախապէս Մեսրոպեան վարժարանը այցելած ըլլալով արդէն:

Սրբազան Հայրը այցելած է բոլոր դասարանները և դաստիարակութեան ներկայ ըլլալով իր գոհունակութիւնը յայտնած է Տեսչութեան, վարժարանին մէջ տիրող կարգապահութեան, ինչպէս նաև աշակերտական կողմէ ցոյց տրուած յաջողութեան համար:

Այցելած է նաև Կրթութեան Ընկերութեան Մանկապատէզի յարկաբաժինը, և ի վերջոյ այցելած է վարժարանին ճաշարանը ու տկանատես եղած է Ընկերութեան Միութեան միջոցէն ճաշի բաշխման, և իր գոհունակութիւնը յայտնած է հոն տիրող մաքրութեան և կառավարութեան համար, որու մասին առանձին օրհնութեան գիր մ'ալ ուղղած է Միութեան, գնահատելով իրենց ցարդ ունեցած անձնուէր ու օգտակար գործունէութիւնը:

ՀԱՐՈՆԻ ԳԱՀԱՍՏԱՆՈՒԹՅՈՒՆ Ի ԼՕՆՏՈՆ

Հարոնի Գահաժառանգը, որ Անգլիոյ հիւրն է, առջի օր այցելած է հաւասարակաց խորհրդարանը:

ԻՐԼԱՆՏԱԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Նիւ-Եօք շէրալտ» Տըպլինէն կը տեղեկանայ թէ, Սրբ. Համար Կրին-վուտ՝ Իրլանտական գործոց նախարարը, տեսակցութեան մը միջոցին յայտարարած է սր՝ Մ. Տը վալէրոսի և Սրբ. Ճէյմս Կրէյքի վերջին խորհրդակցութեան հետեանքով Իրլանտաի մէջ խաղաղութեան վերահաստատումը կարելի է մօտալուտ նկատել:

ԴԵՐՄԱՆ ԴԱՀԼԻՃԸ ԿԱԶՄՈՒՄԵ ՎԵՐԹԻ ԿՈՂՄԷ

Պերլինէն կը հաղորդուի թէ, նոր դահլիճը կազմուած է նախկին երեւմտական նախարար Մ. Վէրթի կողմէ հետեւեալներէն. Վէրթ, վարչապետ և արտաքին գործոց նախարար, Պաուէր, Պրաուէն, Սոլթրիթ, Կրինէր, Կրիգլի, Պէրմա, Կրանտալ, Սիլվերմի և Սիֆեր:

ՌԱՅԻՍԴԱԿԸ ԿԸՆԴՈՒՆԻ ՎԵՐՋՆԱԳԻՐԸ

Նորընտիր վարչապետ Վէրթ՝ Ռայսստակին մէջ յայտարարած է թէ՝ կառավարութիւնը կընդունի Դաշնակից պետութեանց վերջնագիրը: Ռայսստակն ալ զայն ընդունած է՝ 176 ի դէմ 221 ձայնով:

ՀԵԼԼԵՆՕ-ՅՐԱՆՍՍՈՒ ՄԵՐՋԵՑՈՒՄԸ

«Մանչեսթըր Կարտիւն» Պօլսական թղթակիցը կը հեռագրէ իր թերթին թէ՝ Թուրքիոյ մայրաքաղաքին Փրանսերէն լրագրիւնը յանկարծ փոխած են իրենց ընթացքը Թուրքիոյ նկատմամբ:

Անգլիական թերթը մեկնաբանելով այս տեղեկութիւնները կ'ըսէ թէ՝ առհասարակ կը համապատասխանեն այն գրոյցներուն որոնք կը շրջին քանի մը օրէ իվեր և որոնց համեմատ Յրանստ փոխած է իր քաղաքականութիւնը Արեւելքի մէջ, էնկիւրիէի կառավարութիւնը՝ Յրանստ-Քէմալական համաձայնութիւնը վաւերացնելու մերժած ըլլալով:

«Մանչեսթըր Կարտիւն» կը նախատեսէ տնկլօ Փրանսական գործակցութիւն մը Եւրոպայի հետ, քանի որ Սիֆեր մէջ:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԽՈՒՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Եւֆաէն կը ծանուցուի որ անգլ. «Գալիլիո» յաճախը այդ նաւահանգիստը հասնած է երեք հարիւր նաւակներ որոնք իրենց ներկայութեամբ հանդարտութիւնը պիտի պահեն ժողովրդեան մէջ:

Պաղեստինական ատեան մը կազմուած է: Անգլ. «Սթուարթ» և «Թիւրքիա» մարտանաւները հասած են Եւֆա, զորացնելու համար արդէն հոն խառնուած նաւային ուժերը:

Մեծ գրգռութիւն մը կը նշմարուի Նապլուսի մէջ: Մի քանի Հրեաներ սպաննուած են:

Նապլուսի և Քէսապլի շրջանները կռիւները կը շարունակուին: Այդ մասին մէջ սպաննուածներուն և վիրաւորուածներուն թիւը կը հասնի մօտաւորապէս 350-ի:

ՎԵՐԻՆ ՍԻԼԵՋԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ

Լոնտոնէն կը հաղորդեն թէ՝ անգլիական մամուլին կողմէ հրատարակուած զեկուցագրի մը համեմատ, սեւ զոռուած չէ տուած Գերագոյն Խորհուրդը Վերին Սիլէյիոյ բաժանման համար և թէ հակառակ Բարիդի մամուլին կողմէ հրատարակուած լուրին, Սիլէյիոյ միջոցաւարկային յանձնախումբը սեւ զեկուցում չէ ըրած այդ մասին գերագոյն ժողովին: Պաղեստինական շրջանակներու մէջ, տեսակէտներու լուրջ փոխանակութիւններ տեղի ունեցած են, Բոլանիական կառավարութեան բռնած ընթացքին մասին:

ԱՆԴԼԻՈՅ ԳՈՐԾԱԴՈՒՆԻԸ

Անգլիոյ հանքագործներուն գործադուլը կը շարունակուի, բայց մեծ յուսաբեկութիւն մը կը նշմարուի քանթոններուն մօտ: Բազմաթիւ թերթեր գիտել կուտան թէ, շարժումը վերջ գտնելու մօտ է:

Այսուհանդերձ փոխադրութեանց գործաւորները հետզհետէ աւելի կը միանան քանթոններուն հետ և դժուար է նախատեսել թէ արգիւնքը ինչ պիտի լլկուի:

ՀՐԱՐԵՐԱԿԱՆ

Ստորագրեալն են իրարմէն կը յայտարարենք թէ՝ «Հարթօնք Հայկ. Գրատան» անունով մեր միջեւ կազմուած ընկերութիւնը, 1921 Մայիսի 12էն սկսեալ լուծուած է՝ երկուստեք համաձայնութեամբ: Յիշեալ գրատան վերաբերեալ բոլոր պարտքերն ու պահանջները փոխանցուած են Գ. Բարունակեանի, որուն պէտք է դիմել հաշիւներու կարգադրութեան համար՝ վերոյիշեալ Թուականէն սկսեալ մինչեւ մէկ ամիս Գրատան «ՀԱՐԹՈՆԻ» անունը վերադարձուած է Ե. Հէքիմեանի, որ նոյն անունով առանձին և իր հաշիւին պիտի շարունակէ գրավաճառութիւնը նոյն վաճառատան մէջ՝ ուրիշ անունով, որ յառաջիկային պիտի յայտարարուի թերթերու միջոցաւ:

Իզմիր. Հարթօնք Հայկ. գրատան 12 Մայիս 1921 Նախկին ընկերներ ԳԱՐՆԻԿ Ս. ՌԱՐՈՒՆԱԿԵԱՆ ԵՐ. ՀԷՔԻՄԵԱՆ

Ա. Զ. Գ.

Օ Ր Ս Ք Ն Ր Ք

990 998 Ուսուցիչ. ՊԱՍՏՈՆ ՄԷ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ճրանկաց Թաղ Գոնմարշէի կից

Բոլոր Բէյօններուն վրայ բացառիկ զեղչ, միեւնոյն ատեն յառաջիկայ Երկուշաբթի, Երեքշաբթի, Զորեքշաբթի Օրերը 10000 քաւօններու վրայ անհաւատարի զեղչ: Ուստի փութացէ՛ք առիթէն օգտուել:

ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Փոք. բէքեր	
Լոնտոն	535
Բարիդ	11 11/40
Զուրեքերիւ	24 2/40
Նիւ-Եօք	75
Հալոնտ	46 1/40
Հոտ	7 9/40
Տրախմի	7 12/40
Թղթաբոյ	
Անգլ. ոսկի	535
Տօլար	128
Ճրանք	10 20/40
Լիւր Իտալ.	6 20/40
Տրախմի	7 20/40
Լէյ	2 4/40
Մարք	2 1/40
Գուրօն	10/40
Ոսկի	540
Նապլէոն ոսկի	465
Բուլղի	145

Զենիթի այն ժամացոյցն է՝ որ բազմաթիւ մշտալնորէ զատ արժանացած է նաեւ Արաբոյ Մրցման աստիճանին
Կը ծախուի Զուլա Գէտէքէն քիւ 13 և 15

ՎԱԶԱՆ ԶՄԻՐՈՆԱԿԵՍԵԱՆ Վաճառատունը

Հոն պիտի գտնէք Զենիթէն զատ ճոխ պէսպիսութիւն մը ոսկիէ և արծաթէ ապարանջանաւոր ժամացոյցներու նոյնպէս կա-
նոնց և արանց համար գրգռիչ ոսկիէ, արծաթէ և նիքէլէ նուէրքու

ՅԱՐՄԱՐ ԺԱՄԱՏՈՅՑՆԵՐ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԼՈՒՎՐԸ

ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ 3-16 ՄԱՅԻՍ ԵՒ ԵՐԵՔՇԱՐԹԻ

Ր Ա Պ Է

Բացարձակօրէն նմանը չտեսնուած դեղչով
ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌԱԻ

Ս. ՍԱՐԳԻՍԻ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՆԵՐՈՒՆ

Ս. Սարգիսի ուխտագնացներուն դիւրութեան համար կիրակի առաւօտ կանուխէն 3/4 ժամը անգամ մը երկու օթօւպիւններ (Թիւ 226 և 227) պիտի երթեկեն դէպի Մէնէմէն տախանները անհատական են, օթօններու մեկնակետն է Գորտէլիօյի նաւամատոցը:

Մանրամասնութեանց համար դիմել կեդրոն-ստեղին Ճրանկաց Թաղ, Թիւ 148 Պրն. Ս. Սարգիսի և կամ Թարէթեան եղբայր և Զաւարան, Երկուսն էլ լաւ:

Ամեն օրերու համար ալ օթօւպիւն վարձել փափաքողք թող դիմեն Հայ-Լայֆի առջև Թիւ 116, 226 և 227 օթօնները (Նսկան հոգինոց) լի քս:

ԱԶԴ

Ի գիտութիւն բարեպաշտ ժողովրդեան կը ծանուցուի թէ՝ Առաջնօրէ Գեր. Տ. Ղեւոնդ Ս. Եզուր Դուրեան հանգերծեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել Մէնէմէնի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ, յառաջիկայ կիրակի Աշխարհամատան տօնին առթիւ:

Ի դիւրութիւն ուխտագնացներուն կը տրուի ստորեւ ներկայեցուցեալ ժամանակացոյցը:

Մեկնում իզմիրէն կիրակի առաւօտ ժամը 6.25ին, վերադարձ Մէնէմէնէն կիր. օր Կ. Ե. Ժ. 1.30ին և 6.49ին:

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ ԻԶՄԻՐ

ՀԵԼԼԵՆ ԱԶԳ-ՇՈՒԳՆԱԻ. ԸՆԿ. ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ԳԻԾ

Անդրադատեալն է՝ «ՐԱՐՈՒՆԱ» շաբաթաւոր պիտի մեկնի 16 Մայիս (Ն.Տ.) երկուշաբթի օր ժամը 3ին (Կ. Ե.) դէպի ՄԻՏԻԼԻ ԳՕԼԻՍ
Եւ վերադառնալով՝ 21 Մայիս (Ն.Տ.) ուրբաթ օր կէսօրին պիտի մեկնի դէպի՝ ԲԻՐԷՍՍ ՄԱՐՍԻԼԻԱ

Ընդունելով ապրանք և ճամբորդ Մանրաման տեղեկութեանց համար դիմել

Ընդհ. գործակալներու ՃՈՒ ԻԼԻԱՏԷՍ և ԸՆԿ. Բարալէ և Գարափ Բ. 217

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Ե Ի

ՀԱՄԱՐԱՑՈՒԹԻՒՆ Զ. Կ. ԽԱՅԻ ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՍՆԱԶԻՒՆ

1920 Մայիս—1921 Մարտ

Բ. ԱՐԱՐՓԵՆԻ

Ա.— Այս լրջանին Մասնաճիւղիս ամեն կարգի հասոյթները եղան ճիշտ բեղմնաւոր։ Մեր բոլոր բաժանորդ տղաքները շարունակեցին վճարել իրենց բաժնեգրները։ զապարուկներու շատ քիչ բացառութեամբ — Հայ-րենիքի Տուրքի — բաշխման առթիւ թէպէտեւ կարգ մը դժուարութեանց բաղկացած, սակայն Ազգ. վարչ. փողովոյ ի նպաստ Միութեանս ըրած այն պաշտօնական յայտարարութիւնը թէ, Հ. Կ. Խաչը չի մասնակցիր ԱՀայ-րենիքի Տուրքի հասոյթներուն բաշխ-ման ցուցակին ըստ առաջնոյն վճա-րել շարունակելու ստիպեց մեր բա-ժանորդ անդամները Հոս պարտք կրկ-գանք մեր հաւաքիչ անդամներին ե-րուն հետեւողն ու ջանքերը ընդհ. ժո-ղովիք զնահատման ենթարկելու, քան-զի մեր այդ անդամներինը իզմիր քաղաքն ու լարուածաններն պաշա-րելով է որ արդիւնաւոր ըրած են մեր բաժանորդագրութեանց հասոյթը։

Այս շրջանին պատահական նուէր-ներու նման հասոյթները եղած են նմանապէս շատ բեղմնաւոր իսկ մեր արտասովոր հասոյթները, Համիզմիր-եան և առանձին զարգանիչի սպա-սւթները տուած են շատ գոհացուցիչ արդիւնքներ ինչ յետոյ այս հասոյթ-ներուն մասին ալ պիտի համար տըր-ուի ձեզ։

Ինչպէս այս բոլորէն պիտի եզրա-կացունէք Մասնաճիւղս այժմ կը գըտ-նուի ինքնակամ փայլուն գրութեան մը մէջ և կազմ ու պատրաստ է իզ-

միրէն դուրսի, իւր պոքունէութեան մարդերէ կազմ գիտութեանը գոհա-ցում տալու։

Բ. — Բոլորը ինքեք սպասարկութիւ-նը կը քալէ շատ կանոնաւոր կերպով, միջին հաշուով օրական 10 գեղազիր-ներ կը պատրաստուին Հ. Կ. Խաչիս հաշուին։

Իզմիր քաղաքին ու արուարձաննե-րու — հիւանդներուն հոգատարները — կը շարունակեն իրենց գործը սակայն, անշուշտ։ Ամսական 15115 հիւանդ-ներ կը խնամուին իրենց բնակավայ-րերուն մէջ անոնց բժշկական խնամքն ու պիտանի գեղերը կը հոգացուին Հ. Կ. Խաչին կողմանէ։ Իսկ այս հի-ւանդները որոնց բուժում և դարմա-նումը իրենց բնակարաններուն մէջ կարելի պիտի չլլար, փոխադրուած են Ազգ. Ս. Լուսւոյ, Հիւանդանոց Հ. Կ. Խաչի միջոցով։

Դ. — Ուրախ ենք յայտարարելու որ անցեալ ամառ, Մասնաճիւղիս կող-մանէ ձեռք առնուած միջոցներուն իրր հետեւանք բորոտութիւնը զրեթէ անհետացած է քաղաքիս հայ կարօտ խաւերէն։ Այժմ ամսական մէկ կամ երկու բորոտներ հազիւ կը ներկայա-նան Մասնաճիւղիս և որոնց ամէն կարգի դիւրութիւններ կընծայուի մեր կողմանէ։

Ե. — Այս շրջանին շատ մեծտիկ կերպով աշխատեց թափուած է վե-ներական տխրորէն դէմ սկսած պայ-քարին մէջ։ Ամսական 417 վարակ-ուածներ կը ներկայանան Մասնաճիւ-ղիս դարմանութեան համար, բոլոր ներկայացողներուն կը ներարկուի նեօ Սալվարսանի սէրինիւր իրենց շրջաններուն։

Հոս պարտք կրկանք հրապարակաւ Մասնաճիւղիս շնորհակալութիւնները յայտնելու Մանչէթթարանկ Պրն. Մարգո Պաքըճեանի որ այս մասին իրեն եղած գիտութիւն պատասխանե-

լով հարկը ոսկի սթէրլին տրամա-ղըրած է մեզ, յանձն առնելով հե-տըզհետէ լրացնել այս պէտքէն յա-ռաջ եկած բացը։

Այս բարեհաճութենէն քաջալեր-ուած, Մասնաճիւղս որոշած է այս ներարկութեան օգտուիլ տալ նաեւ իզմիրցի այս կարգի տխտաւորները։ Զ. — Ատանայի վերջին տարագրու-թեան հետեւանքով քաղաքս ապաս-տանած հայուհիներէն շատեր ջերմա-միջութեամբ վարակուած ըլլալով, մասնաճիւղս որոշեց անոնց տարուե-լիք խնամքն ալ ինք ստանձնել և հայթայթել հարկ եղած դեղ ու դար-մանն։

Է. — Այս շրջանին ալ Մասնաճիւ-ղս իր մասնաւոր խնամոց առարկայ ըրած է քաղաքս պատասպարուած երկ-սեռ որեքը, ամէն նիւթական զոհո-ղութիւն ընելով անոնց համար։

Վարչութիւնս մասնաւորաբար շա-հազդեալուած է վերջերս անոնց մէջ երեան եկած Թրախմի տարա-փոխիկով և անոր տնհետացման հա-մար արամագրած է ամէն ինչ որ հարկաւոր է։

Ը. — Մասնաճիւղիս արամագրուած հայ բժիշկներուն վկայութեանց հիման վրայ արտասովոր սուղ դեղեր, սեղ-միրան, աղիթափութեան կապ, ալ-նոցներ հայթայթուած են կարօտ հի-ւանդներուն։

Թ. — Հակառակ Ազգատախնամ Յանձնաժողովին գրաւոր այն հաւաս-տիացումին, որու համաձայն կաթի բաշխումը և կարօտ հիւանդ ճամ-բորդներու բոլոր հոգը այդ մարմինը իւր վրայ պէտք էր առնել, վարչու-թիւնս ստիպուած եղաւ այս հաւաս-տիացումին չգործադրուելուն հետե-ւանքով այդ երկու հոգերն ալ իւր վրայ առնել։ Միշտ բժիշկներուն զը-րաւոր վկայութեանց հիման վրայ, կաթի կանոնաւոր բաշխում կատարած

ենք կարգ մը հիւանդներու և Հ. Կ. Խաչի ծախսով իրենց ծննդավայրնե-րը զրկած ենք կարօտ հայ հիւանդ-ներու Միշտ, միւսինոյն վկայութեանց հի-ման վրայ ձկան իւղի բաշխում կա-տարած ենք անոնց հայ մանուկնե-րու և գրամական նպաստներ տուած կարօտ հիւանդներուն։

Ինչպէս ուրիշ առթիւ ալ յայտա-բարած ենք, Մասնաճիւղիս տեղական գործունէութեան կարեւոր առարկան եղած են միշտ արամագրութեանց հե-տեւանքով իզմիր ապաստանած գա-ւառացի աղքատները, իզմիրցի կամ իզմիրաբնակ հայեր, շատ քիչ տոկո-սով՝ օգտուած են Հ. Կ. Խաչէն։

Ժ. — Հիւլէն Կ. Խաչի քաղաքի ա-ռարկութեան հետ Մասնաճիւղիս յա-րաբերութիւնները եղած են շատ սի-րալիր։

Անցեալ Յունիս-Յունիսի մեծ յար-ձակման առթիւ ի պաշտօնէ գիմուս կատարած ենք այդ Միութեան և Ազգ. Ս. Լուսւոյ, Հիւանդանոցի մէջ, վերաւոր Հիւլէն զինուորներու խը-նամքին համար, 15 անկողիններ ի-րենց բոլոր պէտքերով սոյն առաքե-լութեան տրամագրութեան տակ գը-րած։

Հիւլէն զինուորական հիւանդանոց-ներն շատ լայն ու կանոնաւոր կեր-պով իրենց դերը կատարելուն հետե-ւանքով, կարողացած չենք օգտակար ըլլալ փոքր Աթոյ փրկութեան համար կողմող Հիւլէն զինուորին։

Այս առթիւ տեւելող չըլլար թե-րեւ յիշեցնելու թէ Հիւլէն կարմիր Խաչի Հիւանդանոցներն ալ կարո-ղացած չեն այս մասին իրենց փափա-քը գոհացնել, վերը յիշուած պատ-ճառով։

(Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԳՆԱԺԱՍԸ

Ե.

Անցեալ տարի Թրքահայաստանի Ազգ. Պատուիրակութիւնը պնդեց խառն դահլիճի մը կենսական պէտքին վրայ, և ներկայացուցիչներ զրկեց գէղի Երեւան, Ելք մը, միջոց մը, ճամբայ մը գտնելու համար իրական-նացնելու այդ պէտքը, կարենալ Հա-յաստանի գրութիւնը ազատելու հա-մար։ Այդ պատուիրակութիւնը հրա-տարակեց իր տեղեկագիրը, բայց իմ անձնական տեսակցութեամբ գիտեմ, թէ Դաշնակցութեան Երեւանի Բո-միթէն, որպիսի կատաղութեամբ դի-մադրեց զազափարին, և ջանաց որ այդ աղքատին փրկութեան ձգտող հա-մարախափան ձեռնարկը վիճի։ Գ. Խաչիսեան, օրուան նախարարապե-տը, չգաղտնեցաւ յայտարարելու, «Գետութեան նախարարապետն եմ, բայց միեւնոյն ժամանակ ծառան եմ իմ կուսակցութեան»։ Այսպիսի չը-նական խօսք Խաչիսեան մը միայն կրնար ըսել, և այն ալ Հ. կուսակ. կառավարութեան ծոցին մէջ... Անոնք ուղեցին, որ Հայրենիքին բախտն ու ճակատագիրը յոռիմուտած միայ գի-տակցութենէ, արժանապատուութենէ բոլորովին զուրկ ծառաներու, և չի թողնուի որ լուրջ և անձնուէր գոր-ծիչներ գործի գլուխ անցած ծառայ գաւառն Հայրենիքին, և ծառայեն տնոր ու միայն անոր։ Կուսակցու-թեան մը վալէներուն գործը չէր ըմ-բանել թէ որպիսի ազգագիրական միջոցներ պէտք են երկրին ապահո-վութեանը համար, որպիսի գիւնա-գիրական ներութիւն՝ օտար յարաբե-րութիւններու մէջ, և որպիսի երկ. քաղաքական սկզբունք, ի մի ձու-լելու համար քաղաքացիներու կամ-քերն ու կործնելը, և անոնց գո-հաբերութեան ոգիովը ստեղծելու թշնամին հարուածող սեւը, և Հայ-րենիքը չենցնող բազմակները։ Հայ-կական բանակին այսօրուան ամօթալի պարտութիւնը և անոր բռնապատճա-

ններ պէտք է փնտռել վ. Թէքէեանի և Ն. Տէր Ստեփանեանի պատուիրա-կութեան ձախողանքը սահղող կու-սակցական մտայնութեան մէջ։

Գոնէ հիմայ, երբ քայքայուած կատարեալ է և պարտութիւնը ան-սրբաբերի, գոնէ հիմա արդեօք կ'ըմբռնե՞ն ծանրութիւնը այն ոճրա-գործ սխալին, զոր կատարեցին Մայիս 28 ին, Միացեալ Հայաստանի արտը յայտարարելով։

Թիւնէ 1918 Թուականներուն կող-կասեան Հայ Թերթերը «Հորիզոն» և «Մշակ» երբ Պրեսի-Լիթօփոթի Դաշ-նակցութեամբ ինքզինքնին չտէրը կարծեցին կովկասահայաստանի, գրե-թէ բացէ ի բաց գրեցին։ «Մենք Թուահայերն ալ տիրապէք մեր երկ-րամասերուն ալ մեզ պէտք չէ հե-տաքրքրէ Թրքահայաստանի խնդիրը, որ Թրքահայուն կը պատկանի»։ Այս-պիսի ոգիով եղած յայտարարութիւն մը գեհնիկ բան մը ունէր իր մէջ, բայց բնաւ մեր գաղտնի զնախու հանգամանքը չունէր։ Երանի՜ թէ Թուահայը, և մասնաւոր Երեւանի Հանրապետութիւնը մինչեւ վերջ ա-ռաջնորդուած ըլլար այդ քիչ մը խա-նութեանի մտայնութենէն և չգոր-ծէր չարքը Միացեալ Հայաստանի յայտարարութեամբ։ Այդ յայտարա-րութիւնը կ'ըլլար այնպիսի ժամա-նակ մը, երբ Թրքահայաստանէն թիզ մը հող զրաւուած չէր, և ներկայ բանակով զրաւելու ալ յոյսը չկար բնաւ։ Այսօրուան պատերազմը ար-դիւնքն էր այդ անխառն և զնա-սակար յայտարարութեան։

Սէվրի գաշնագրութիւնը ստորա-գրուեցաւ, մասնաւոր էնթրիկներով, միայն Ահարոնեանի կողմէն, և Դաշ-նակցական Թերթերը յաջթանակ մը նկատեցին իրենց համար, Վսեմ. Պողոս նուպարի՜ գէմ հանուած արգելքը։ Ինչ եղաւ արդիւնքը սակայն։ Սէվրի գաշնագրութիւնը ստորագրող Հ. Հանրապետութիւնը իր կրած պար-տութենէն վերջ, հարկադրուեցաւ հաշտութիւն կնքել Թուրքերուն հետ, ստորագրելով իր հրաժարումը Թըր-

քահայ չորս գաւառները իրեն կցելու մտադրութենէն։ Միջկեռ եթէ եր-բէք Թրքահայաստանի պատուիրակի ալ ստորագրած ըլլար, այսօր Հաշ-նակցութիւնը նոյնիսկ հաւանական պատերազմէ մը ու պարտութենէ մը վերջ պիտի կրնար յայտարարել, թէ Թրքահայաստանի վերաբերեալ խըն-դիրներ կապ մը չունէին իրեն հետ։ Եւ այս մեծ ճշմոթամբ մասամբ խը-նայուած պիտի ըլլար գոնէ Թրքահայ ժողովուրդին։

Գիտեմ, ընթերցողներէ շատեր պիտի ըսեն քմծիծաղով մը. «Միթէ Աղեքսանդրապոլի հաշտութեան պայ-մանները կրնա՞ն ջնջիլ Թրքահայաս-տանի խնդիրը»։

Գիտի միրէի ինքզինքս խաբել, գոնէ ժամանակ մըն ալ միխթարուե-լու համար։ Քաղաքական միջոցորտի մէջ զգացումները ամենախաբեայ ներշնչողներն են, և չեն կրնար կապ ունենալ իրականութիւններու հետ, որոնք հաշիւներու լծողուած են միայն։ Տակաւին տարի մը առաջ Հոնտոնի մէջ ժէն. Անդրանիկ ծանօթ Անգլիացի զորավարի մը հետ տես-նուած պահուն, այս վերջինը կ'ըսէ. «Մեր պապան պետութիւնները եթէ չ'ամբլնային մարդկութենէն, մինչեւ հիմա հաղար անգամ լքած կ'ըլլային Հայաստանն ու Հայաստանի խնդիրը»։ Այս բառերը Եւր. գիւնահարկութեան ամբողջ հոգեբանութիւնն է որ կը պարզեն։ Եւրոպական պետութիւն-ները Հայկական հարցը նկատած են իբր տարապարսկալ աշխատանք մը, իբր քրովէ մը։ Այս թէ ոչ դժուար պիտի չլլար մանտաթէն կառավա-րութիւն մը գտնել։

Եւ արդէն իրականին մէջ Հայկա-կան Հարցը լքուած է այսօր իտա-լիա իր քաղաքականութեամբ Գեր-մանիոյ տեղը բռնած է Թուրքիոյ մօտ, և ինչ որ անպատէ Թուրքին, տհաճելի է իրեն, ապագայ շահերու տեսակէտով։ Յրանաւ իր ներկայ շահերը չվտանգելու գերադասեց մտա-հոգութիւններէն տարուած, ամենէն աւելի կը ջատագովէ Սէվրի Դաշնա-

գրիւ սրբագրութիւնը. Թրքական չը-պատաստուածով մը։ Ու միայն Անգ-լիան կը միայ Հայաստանի բարեկամի իր դերին մէջ։ Բայց այսօրուան (Դեկ-տեմբեր 13) Ռուսթերի մէջ հեռագիրը Անգլիական Շամպլը Գոմիւնին վի-ճարանութիւնները, կը պարզէ, ուր Սըր Տէյլօր Ռիս կըսէ. «Միթէ ժա-մանակը չէ՞ եկած իր բախտին ձը-գելու Հայաստանը, որ պարզապէս ծախքի շարունակական պատճա-մըն է Մեծն Բրիտանիոյ համար»։

Ահա ամբողջական գրութիւնը Հա-յաստանի և Հայկ. Հանրապետու-թեան, իրուն համար կ'ըսուի, թէ հիմա կը գտնուի Սովիէթ կառավա-րութեան մը ձեռքը։ Մեծ առեղծուա-ծին առջև կը գտնուին Երեւոյթնե-րը միխթարական բան մը չունին ի-րենց մէջ։ Այս ճշմոթամէն գէղի գերեզման պիտի քալենք, թէ գէղի նոր օթեան մը, ուրկէ կարենանք ող-լունել իրական և ամբողջական Հայ-րենիքի մը կատարեալ ազատութիւնը։ Ամենուս սրտերը այս վերջինին յոյ-սովը կը տրոփեն։

ՄՈՒՇԵՂ ԱՐՔԵՂԻՍԿՈՂՈՍ

(ՎԵՐՋ)

ԵԼԵԲՏՐԱԳԵՏ ՍԸ

Վարպետ Ելեբարագեան մը պէտք կայ. գոհացուցիչ ամսականով։ Փա-սաքողը գիմեն Պասմահանէ Մարան-կօզեան Ելեբարական չգործարանը։

ՆՈՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ա. Ս. Լ. Հ. — Գ. և Տ. Յակոբ Յովհաննէսեան (Մաղնիսա) 5 ու Գ. Մկրտիչ Էրեքէթեան 2 ու Կէս Գ. և Տ. Նուպար Փափազեան 2 ու Գ. Փիլիպպոս Բալէնտէրեանի ահուան առթիւ։

ՅՈՒՆԱՐԵՆ աղերսագիրներու և ՅՈՒՆԱՐԵՆ, ՀԱՅԵՐԵՆ, ՅՐԱՆՍԵ-ՐԵՆ, ԱՆԳԼԻԵՐԵՆ ու ԹՈՒՐԿԵ-ՐԵՆ լեզուով գրութեանց փոխա-գարձ Թարգմանութիւններու համար գիմել խմբագրատուն։